

TIL TA'LIMIDA KOMPETENSIYAVIY PRINSIPNI SHAKLLANTIRISH

Toshkent to'qimachilik va yengil sanoat instituti
"O'zbek va xorijiy tillar" kafedrasida assistenti
Dustova Umida Amiriddinovna
O'zbekiston Toshkent

Annotatsiya: Ushbu maqolada tilni o'qitishda va o'rganilayotgan tildan mustaqil ravishda faoliyat ko'rsatadigan uslubiy printsiplar, birinchi navbatda, o'qitishning kommunikativ printsiplarini o'z ichiga oladi. Uning ma'nosi quyidagicha: tilni o'qitish shartlari kelajakdagi faoliyat uchun sharoitlarga mos bo'lishi kerak; u aloqa jarayoniga o'xshash tarzda tashkil etilishi kerak, chunki vakolatlarining shakllanishi ta'lim mazmuni orqali sodir bo'ladi.

Kalit so'zlar: kommunikativ kompetentsiya, Kommunikativ-faoliyat yondoshuvi, Lingvistik kompetentsiya, Strategik

Аннотация: В данной статье к методическим принципам, которые действуют при обучении языку и действуют независимо от изучаемого языка, прежде всего, относится коммуникативный принцип обучения. Смысл его в следующем: условия обучения языку должны соответствовать условиям будущей деятельности; он должен быть организован аналогично коммуникативному процессу, потому что формирование компетенций происходит через содержание образования.

Ключевые слова: коммуникативная компетенция, коммуникативно-деятельностный подход, языковая компетенция, стратегический.

Annatation: In this article, the methodological principles that operate in language teaching and independently of the language being studied include, first of all, the communicative principle of teaching. Its meaning is as follows: the conditions of language teaching must be appropriate to the conditions for future activity; it must be organized in a similar way to the communication process, because the formation of competencies takes place through the content of education.

Key words: communicative competence, communicative-activity approach, linguistic competence, strategic

Til o'qitishning zamonaviy metodologiyasida "kommunikativ kompetentsiya" o'rganilayotgan tilning muayyan faoliyat doirasidagi maqsad va vaziyatga mos ravishda nutq faoliyatini amalga oshirish qobiliyati sifatida belgilanadi. Shuni ta'kidlash kerakki, "kompetentsiya" tushunchasini va uning tarkibiy qismlarini rus lingvodidaktikasi ilmiy inqilobiga kiritish o'quv maqsadlarini aniqroq aniqlashni izlash bilan bog'liq bo'lib, ushbu qobiliyatning tarkibiy qismini uning mahsuldor va retseptorlarida nutqiy aloqada ishtirok etishga imkon beradigan bilim, ko'nikma, qobiliyat shaklida aniqlash bilan bog'liq. turlari.

Kommunikativ-faoliyat yondoshuvi doirasida o'qitishning maqsadi talabalarning kommunikativ kompetentsiyasini uning barcha tarkibiy qismlari: til, nutq, ijtimoiy-madaniy, kompensatsion, ta'limiy va kognitiv kompetentsiyalarini shakllantirishdan iborat.

Kommunikativ kompetensiya bir qator boshqa kompetentsiyalarga asoslanadi: lingvistik (lingvistik), nutqiy, ijtimoiy-madaniy, strategik (kompensator), diskursiv, mohiyatan. Keling, ularni batafsil ko'rib chiqaylik.

Lingvistik (lingvistik) kompetentsiya - bu til tizimi, nutqdagi til birliklarining ishlash qoidalari to'g'risida bilimlarga ega bo'lish va bu tizimdan boshqa odamlarning fikrlarini anglash va og'zaki va yozma shaklda o'z fikrlarini ifoda etish uchun foydalanish qobiliyatidir. [4.P.571]

Nutq kompetensiyasi deganda nutqiy harakatni tashkil etish va amalga oshirish (kommunikativ niyatni amalga oshirish) qobiliyatini ta'minlaydigan til yordamida fikrlarni shakllantirish va shakllantirish usullarini, shuningdek boshqa odamlarning fikrlarini tushunish va o'z fikrlarini ifoda etish uchun bunday usullardan foydalanish qobiliyatini bilish tushuniladi. Ijtimoiy-madaniy kompetentsiya talabalar ona tilida so'zlashuvchilarning ijtimoiy va nutqiy xatti-harakatlarining milliy va madaniy xususiyatlarini: ularning urf-odatlarini, odob-

axloq qoidalari, ijtimoiy stereotiplar, tarix va madaniyatni, shuningdek, bu bilimlarni aloqa jarayonida qanday foydalanishni bilishni anglatadi. Til sinflarida bunday qobiliyatning shakllanishi dunyoning ijtimoiy-madaniy idrokidagi tafovutlarni hisobga olgan holda madaniyatlar muloqoti kontekstida amalga oshiriladi va natijada odamlar o'rtasida madaniyatlararo tushunishga va "ikkinchi darajali lingvistik shaxs" shakllanishiga yordam beradi.

Strategik (kompensatsion) kompetentsiya - bu talaba chet tillaridagi nutq va ijtimoiy muloqot tajribasidagi bo'shliqlarni to'ldirishi mumkin bo'lgan kompetentsiya.

Darsdagi kompetentsiya talabaning matni tuzish va izohlashda ma'lum strategiyalardan foydalanish qobiliyatini anglatadi.

Mavzu kompetentsiyasi - bu inson faoliyatining muayyan sohasidagi mazmunli aloqa rejasida harakat qilish qobiliyati.

Kommunikativ kompetentsiya qabul qilingan qonunlarga muvofiq aloqa sohalarida matnlarni yaratish qobiliyatini o'zlashtirishni o'z ichiga olganligi sababli, shuning uchun mashg'ulot asosiy vazifani hal qilish - matnlarni qayta ishlab chiqarish va ishlab chiqarish, ya'ni matnlarni ishlab chiqarish qobiliyatini shakllantirish, matn faoliyati texnikasini o'zlashtirishga bo'ysunishi kerak. Shu nuqtai nazardan, boshqa bir tarkibiy qismni ajratish o'rinli ko'rinadi - matn kompetentsiyasi.[1.p.169]

Matn kompetentsiyasining tuzilishini aks ettiruvchi Bolotnova. U muallif tomonidan "birinchidan, aloqa shakli sifatida matn haqidagi bilimlar majmui (uning tizimli va tarkibiy tuzilishi, semantik joylashishi, pragmatikasi, stilistik va janr xususiyatlari, mavzusi va g'oyasi, ma'lum bir qabul qiluvchiga yo'naltirilganligi, muayyan maqsad va vazifalarni amalga oshirishi) sifatida tavsiflanadi. . Ikkinchidan, ushbu bilimlarga asoslangan shaxsiy bilim va ko'nikmalar majmui sifatida matnli faoliyatni amalga oshirish (matnlarni yaratish va ularni semantik talqin asosida tushunish). ”

"Matn kompetentsiyasi" tushunchasi turli xil janr va stilistik qarashlarga oid matnlarni yozish, idrok etish, tushunish, talqin qilish, talaffuz qilish bilan bog'liq

bilimlar, ko'nikmalar va ko'nikmalarning keng doirasini, shuningdek ushbu bilimlarni amalda qo'llashga tayyorlikni o'z ichiga oladi.

Zamonaviy metodologiyada kommunikatsion-faoliyat yondoshuvi bo'lgan matnga yo'naltirilgan kontseptsiya shakllandi. Ushbu yondashuvning asosi zamonaviy matn nazariyasi hisoblanadi. [3.P 500]

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Baymanov H, Avlakulov A, Sattorova S, Rozikova F, Muminova M. Annals of the Romanian Society for Cell Biology\ Compliment-concept and discourse features of qualitative lexemes of human nature (on the example of German and Uzbek languages)\ Vol. 25, Issue 4, 2021, Pages. 2598 – 2605. Received 05 March 2021; Accepted 01 April 2021/
2. Dustova U, Gofurova Sh, Abdujabborova M. EPRA International Journal of Multidisciplinary Research //professional-oriented approach to the formation of state language competence among the students of the textile institute//Volume: 6 | Issue: 12 |December 2020 |SJIF Impact Factor: 7.032 p.169-172
3. Sadullaeva Manzuna Mansurjon kizi. EPRA International Journal of Multidisciplinary Research (IJMR)// problems of developing students' speaking competencies in teaching//volume: 5, issue: 3, march 2020 p 500-501
4. Sattarova S.T. jurnal "Young Scientist" Kazan // From the experience of individualization of teaching foreign languages // №1(60), January 2014 P.571-574
5. Vaxobova Y, Holikova Sh, Muminova M. Topical issues of the application of innovative methods in the English lesson at the textile institute as a tool for effective language learning// Volume:6 /Issue:12 / December 2020 /SJIF Impact Factor: 7.032 p.193-196.
6. A.T.Nurmanov, Y. I.Turganov. Assessment Of The Quality Of Preparation Of The Future Teacher For Effective Communication // psychology and education (2021) 58(4): 1083-1096. p. 1083-1096.